

Vážený pán
prof. Ing. Robert Redhammer, CSc.
predseda výkonnej rady
Slovenská akreditačná agentúra pre vysoké školstvo
Nám. slobody 6943/11
P. O. Box 7
811 06 Bratislava 15

Vaše číslo:
2021/104-OAČ:2395/2021

Naše číslo
REK/2408/2021
REK/179/2021/109-PgČ.

Vybavuje
Mgr. Babel'ová/048 446 1121

Banská Bystrica
16. 9. 2021

VEC: Stanovisko k hodnotiacim správam pracovnej skupiny k žiadostiam o udelenie akreditácie študijných programov

Vážený pán predseda,

na základe znenia hodnotiacich správ pracovnej skupiny SAAVŠ, zaslaných 26. 8. 2021, k žiadostiam o udelenie akreditácie študijných programov:

- **slovenský jazyk a literatúra, 3. stupeň vysokoškolského štúdia, denná forma štúdia**, oprávňujúci jeho absolventom udeľovať akademický titul „philosophiae doctor“ (PhD.), jazyk uskutočňovania: slovenský jazyk, v študijnom odbore filológia, ID žiadosti: 10768;
- **slovenský jazyk a literatúra, 3. stupeň vysokoškolského štúdia, externá forma štúdia**, oprávňujúci jeho absolventom udeľovať akademický titul „philosophiae doctor“ (PhD.), jazyk uskutočňovania: slovenský jazyk, v študijnom odbore filológia, ID žiadosti: 10769,

vyjadrujem v súlade s písomnou informáciou zástupcov Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorí reagovali na zásadné, ale aj na menej závažné pripomienky súvisiace so študijnými programami, nasledovné stanovisko.

1. V časti D.2.3. hodnotiacich správ sú v bode 3. nesprávne uvedené študentky existujúcich študijných programov 3. stupňa slovenský jazyk a literárna veda (V. Vrajová, L. Szabóová, P. Molnárová) namiesto absolventiek, ktoré zastupovala Mgr. Veronika Gondeková, PhD., absolventka študijného programu 3. stupňa slovenský jazyk.

2. Pri štandarde 2 sa v správach konštatuje, že „programy 3. stupňa štúdia slovenský jazyk a literatúra sa líšia od iných študijných programov slovenského jazyka a literatúry dôrazom na metodologickosť, interdisciplinárnosť a dynamiku vývoja jazyka a literatúry, ...“, čo pôsobí dojemom, že slovakisti na iných univerzitách nekladú dôraz na metodologickosť, interdisciplinárnosť či dynamiku.

Stanovisko: V žiadostiach sa netvrdí, že slovakisti na iných pracoviskách sa nevenujú metodologickejši, interdisciplinárnosti a dynamike vývoja jazyka a literatúry. V žiadostiach sa konštatuje, že metodologickosť, interdisciplinárnosť a dynamika vývoja jazyka a literatúry je profilovaná a zdôraznená aj v názvoch trojice predmetov, ktorých obsahom sú metodologické otázky, interdisciplinárnosť slovenského jazyka a literatúry a dynamické posuny v slovenskom jazyku a v slovenskej literatúre. Doteraz sme sa v študijných plánoch iných univerzít s takto pomenovanými predmetmi nestretli.

3. Pri štandarde 2 sa v správach konštatuje, že zahraničný posudzovateľ vyslovil názor, že študijné programy sú veľmi rigidné, a odporučil, aby mali študenti väčšiu voľnosť vo výbere kurzov, ako aj možnosť alternatívnych plnení cieľov (napríklad odporúča vniesť do štruktúry prvok nahraditeľnosti plnenia niektorých špecifikovaných povinností, napríklad namiesto publikovania štúdie v indexovanom periodiku umožniť publikovanie kapitoly v kolektívnej monografii).

Stanovisko: Štruktúrácia predmetov študijných programov je determinovaná príslušnou legislatívou a klasifikáciou predmetov na povinné, povinne voliteľné a výberové, aby sa dosiahli naplánované kvalitatívne výsledky podľa profilu absolventa a požiadaviek zamestnávateľov. Povinné predmety sú profilované podľa nosných tém jadra študijného odboru, preto tam musia mať prvok povinnosti. Prvok voliteľnosti je uplatnený v rámci povinne voliteľných a výberových predmetov, kde si vlastnú pedagogickú a vedeckú profiláciu vyberá študent. V študijných programoch UMB pripadá až 25% z celkového počtu kreditov na povinne voliteľné predmety. Publikovanie štúdie v indexovanom časopise sa považuje za kvalitatívny prvok. Práce v kolektívnych monografiách tento prvok obsahujú v menšej miere, pretože ide väčšinou o práce zborníkového typu.

4. Pri štandarde 2 sa v správach konštatuje, že predmet filozofia má len 5 kreditov, žiada sa ponúkať okrem angličtiny aj slovanské jazyky a odporúča sa presunúť študentskú mobilitu do 3. a 4. semestra.

Stanovisko: Predmet filozofia je povinný, no nepatrí medzi profilové predmety, preto nemá vyššiu kreditovanú dotáciu, ktorá bola daná profilovým slovackým predmetom. Už počas posudzovania na mieste bola vyjadrená ochota okrem angličtiny ponúkať študentom ako cudzí jazyk ruštinu, prípadne aj poľštinu. Rovnaká pripomienka sa objavila pri štandarde 4. Predmet študentská mobilita sa bude realizovať v 3. a 4. semestri.

5. Pri štandarde 2 sa v správach konštatuje, že oponenti nehlasujú pri záverečnom hodnotení obhajoby dizertačnej práce.

Stanovisko: Už počas posudzovania na mieste bolo zdôvodnené, že oponenti nehlasujú, pretože podľa platnej smernice UMB hlasujú len členovia komisie. Oponenti sa zúčastňujú neverejnej časti, nie sú vylúčení z hodnotenia a členovia komisie sa s nimi radia. UMB má však pripravenú novú smernicu o doktorandskom štúdiu, podľa ktorej budú mať aj oponenti hlasovacie právo.

6. Pri štandarde 2 sa v správach konštatuje, že počas hodnotenia bol k dispozícii len dlhodobý zámer UMB na roky 2015 – 2020.

Stanovisko: Dlhodobý zámer UMB na roky 2021 – 2026 je už dostupný na webovom sídle UMB a predstavený výskumný profil UMB v žiadosti reflektuje výskumné priority aj aktuálne strategické ciele, pretože predstavené priority a ciele sa na UMB rozvíjajú dlhodobo.

7. Pri štandarde 4 sa v správach konštatuje, že študenti neučia 4 hodiny týždenne, lebo nie je o tom v odporúčanom študijnom pláne zmienka.

Stanovisko: Študenti denného doktorandského štúdia sú v súlade s aktuálne platným zákonom č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách v znení neskorších predpisov zapájaní do vyučovania v rozsahu najviac 4 hodiny týždenne v priemere za akademický rok, v ktorom prebieha výučba, je to už dlhoročná tradícia, čo bolo deklarované aj pri posudzovaní na mieste. Vo vnútorných hodnotiacich správach sa pri SP 4.3. uvádza, že sa doktorandi v primeranom rozsahu zapájajú do pedagogických aktivít a posudzovania bakalárskych a magisterských záverečných prác. V odporúčanom študijnom pláne pre navrhovaný študijný program slovenský jazyk a literatúra v dennej forme štúdia nie je vlastná pedagogická prax študentov chápaná ako predmet, preto nie sú za ňu pridelené kredity. Z tohto dôvodu sa v odporúčanom študijnom pláne pre tento študijný program neuvádza. V súlade s citovaným zákonom nie je vykonávanie pedagogickej činnosti v rozsahu najviac 4 hodiny týždenne

podmienkou pre študentov externého štúdia. Informácia o pedagogickej praxi študentov bude doplnená do opisov študijných programov.

8. Pri štandarde 4 sa v správach konštatuje, že skúsenosti ukazujú, že tlak na tvorbu a umiestňovanie výstupov v striktno stanovených cieľových kategóriách publikácií bez možnosti nahraditeľnosti nesplneného kritéria môže viesť k produkcii nezrelých, predčasných výstupov „za každú cenu“.

Stanovisko: Na doktorandské študijné programy sú prijímaní uchádzači, ktorí majú predpoklad na vedeckú prácu a mali aj výborné výsledky v magisterskom štúdiu. Texty pripravujú dlhodobo na základe výskumu a konzultácii so školiteľom, príp. aj s ostatnými členmi katedry. Publikačné aktivity doktorandov podliehajú štandardnému hodnoteniu redakčnou radou časopisu, anonymnému posudzovaniu recenzentami. V štúdiách riešia čiastkové problémy svojej dizertačnej práce, konfrontujú svoje poznatky s dovtedy publikovanými názormi, budujú si teoretické východiská. To, že sa im darí presadiť sa v prestížnych časopisoch, dokazuje vysokú teoretickú a metodologickú úroveň, ktorú získali na FF UMB. V tomto akademickom roku skončila denná študentka študijného programu slovenský jazyk svoje štúdium s vyznamenaním a má publikované dve štúdie v časopise Slovenská reč (Scopus). Príspevky typu „za každú cenu“ by časopis Slovenská reč neakceptoval a nepublikoval.

9. Pri štandarde 4, štandarde 5 a štandarde 10 sa v správach odporúča, aby boli opisy študijných programov, informačné listy predmetov a ďalšie podmienky zverejnené na webovom sídle UMB.

Stanovisko: Po schválení nástupníckych študijných programov a získaní práv na ich uskutočňovanie budú všetky materiály k študijným programom zverejnené na webovom sídle UMB, resp. FF UMB. V súčasnosti sú charakteristiky existujúcich študijných programov, profil absolventa, odporúčané študijné plány a podmienky na úspešné ukončenie štúdia zverejnené v Sprievodcovi štúdiom na FF UMB na webovej stránke fakulty a verejne prístupné. Informačné listy predmetov sú pri študijných programoch, ku ktorým má UMB právo realizácie, zatiaľ sprístupnené v AiS2. Doteraz neboli voľne dostupné pre verejnosť, pretože celoslovensky nie sú doriešené právne aspekty vlastníctva textov autorov informačných listov. Témy aktuálne vypísaných dizertačných prác sú vždy verejne prístupné na webovej stránke fakulty v rámci informácií pre uchádzačov. V aktuálnom prijímacom konaní na akademický rok 2021/2022 neboli zverejnené slovakistické témy, pretože doktorandské študijné programy **slovenský jazyk a literárna veda** už v ponuke pre uchádzačov nefigurovali a nástupnícke študijné programy **slovenský jazyk a literatúra v dennej a externej forme štúdia** ešte nemajú právo na uskutočňovanie.

10. Pri štandarde 6 sa v správach konštatuje, že hlavná zodpovedná osoba garantuje viac ako tri študijné programy.

Stanovisko: OZŠP nezabezpečuje v súčasnosti učiteľské študijné programy, ako je uvedené v hodnotiacich správach. Zabezpečuje jednodborové neučiteľské/filologické študijné programy **slovenský jazyk a literatúra v 2. stupni v dennej forme štúdia**, zabezpečuje časť študijných programov v kombinácii dvoch študijných odborov obsahovo vychádzajúcu z príslušného študijného odboru **slovenský jazyk a literatúra – história a tiež slovenský jazyk a literatúra – filozofia v 1. stupni v dennej forme štúdia** (medziodborové štúdium odborov filológia a historické vedy, resp. filológia a filozofia) a **aprobáciu slovenského jazyka a literatúry v prekladateľských študijných programoch s cudzími jazykmi v 1. stupni v dennej forme štúdia**. Súčasne zabezpečuje doktorandské študijné programy **slovenský jazyk v dennej a externej forme štúdia**, ktoré však budú k 31. 8. 2022 zrušené a majú byť nahradené posudzovanými nástupníckymi študijnými programami **slovenský jazyk a literatúra v dennej a externej forme štúdia**. Údaje o súčasných garanciách sa nachádzali v predložených žiadostiach v návrhoch na vytvorenie nových študijných

programov, vo VUPCH hlavnej zodpovednej osoby za študijné programy a sú tiež zverejnené v registri zamestnancov vysokých škôl. Rozsah garancií OZŠP bude aj po prechodnom období zodpovedať štandardným kritériám.

11. Pri štandarde 6 sa v správach konštatuje, že jeden z piatich učiteľov zabezpečujúcich profilové predmety je aktuálne vo veku 67 rokov a pokiaľ s ním fakulta nebude rátať ako s interným zamestnancom na 100% úväzok vo veku 70+, treba myslieť na udržateľnosť personálneho zabezpečenia profilových predmetov.

Stanovisko: Filozofická fakulta UMB počíta s jedným z piatich garantov aj po dosiahnutí veku 70 rokov. V súčasnosti sa pripravujú viaceré osoby z oboch slovakistických pracovísk FF UMB na habilitačné konanie, aby mohla byť zachovaná kontinuita a garantovaná udržateľnosť personálneho zabezpečenia profilových predmetov.

12. Pri štandarde 7 sú v správach ohodnotené výstupy tvorivej činnosti v škále B, A-, A a A+.

Stanovisko: Keďže tvorcovia študijných programov **slovenský jazyk a literatúra v dennej a externej forme štúdia** nemali prístup k podrobnému hodnoteniu v samostatných hodnotiacich formulároch hodnotenia výstupov tvorivej činnosti, môžu poukázať napríklad na dosah vplyvu najcitovanejších výstupov Hydronymia povodia Turca B: národne uznávaná úroveň (92 citácií), Hydronymia povodia Hrona A-: medzinárodne uznávaná úroveň (73 citácií), Sociolekty v basketbalovom a penitenciárnom prostredí A-: medzinárodne uznávaná úroveň (46 citácií), Dynamika špecifických sfér komunikácie B: národne uznávaná úroveň (38 citácií). OZŠP namietla, že pri hodnotení výstupov tvorivej činnosti boli použité iné práce, ako boli predložené v rámci piatich výstupov tvorivej činnosti na predpísaných formulároch. Hodnotili sa práce zo Scopusu, ktoré neboli predkladané na hodnotenie, a uvádzané údaje k nim sú nepresné. Nepresnosť spočíva v tom, že OZŠP boli prisúdené iné práce, ako má v Scopuse zaregistrované: V správach sa uvádza „5 publikácií (z toho dve v spoluautorstve, ďalšia publikácia je nevedeckým laudáciom ku kolegovmu jubileu a ďalšia zasa príspevkom v „bežnom“ zborníku)“, piata práca sa nespomína. V realite má uvedená osoba v Scopuse dve vedecké štúdie uverejnené v anglickom jazyku v spoluautorstve 70% a 60% pre uvedenú osobu v časopise New Educational Review (registrované aj v databáze Web of Science), dve štúdie sú v zahraničných časopisoch Acta onomastica a Folia onomastica Croatica a jeden text v Slovenskej reči, ktorý bol zameraný aj na zhodnotenie celoživotnej práce iného lingvistu. Podobne je nepresnosť aj v druhej časti argumentácie. V správach sa uvádza „5 neindexovaných publikácií inej z päťice osôb“, v realite uvedená osoba predložila 2 indexované práce.

13. Pri štandarde 7 sa v správach v odporúčaní uvádza, že členovia katedier, ktoré zabezpečujú študijné programy, preferujú sólové granty, pritom sa treba orientovať na väčšie granty.

Stanovisko: Na Katedre slovenského jazyka a komunikácie FF UMB skutočne platí téza, že každý má viesť svoj grant VEGA, KEGA a APVV, nie však v sólovej pozícii. V súčasnosti realizuje katedra viacero grantov, do grantu sú vždy zapojení ďalší členovia vlastnej katedry aj členovia iných katedier. Podobná situácia je aj na Katedre slovenskej literatúry a literárnej vedy FF UMB. Ani na jednom zo slovakistických pracovísk FF UMB nie je sólový grant. V súčasnosti sa pripravuje na Katedre slovenského jazyka a komunikácie FF UMB širšie koncipovaný grant APVV.

14. Pri štandarde 9 sa v správach konštatuje, že dotazník pre absolventov na reflektovanie kvality štúdia má len zatvorené otázky. Odporúča sa, aby sa pri spätnej väzbe od študentov inovovali nástroje a metódy zberu a vyhodnocovania s využitím služieb sociológov, psychológov či iných odborníkov. Podobné pripomienky a odporúčania sú uvádzané pri štandarde 11.

Stanovisko: Na inovovaní nástrojov a metód zberu údajov už fakulta v spolupráci s pracovníkmi Katedry sociálnych štúdií a etnológie FF UMB pracuje. Fakulta o tejto skutočnosti informovala aj členov pracovnej skupiny pri posudzovaní na mieste. Inicuje sa zmena dotazníkov na

anketu s otvorenými otázkami, pričom však v prípade doktorandských študijných programov je nutné zohľadňovať skutočnosť, že anonymitu dotazníka nie je pri minimálnych počtoch doktorandov v študijných programoch (napr. v študijnom programe slovenský jazyk v dennej forme štúdia jedna študentka v prvom a jedna študentka v treťom roku štúdia) možné zachovať.

Ďalšie časti hodnotiacich správ rešpektujeme, berieme ich na vedomie s cieľom reflexie na uvedené pripomienky či návrhy.

S pozdravom

Na vedomie: doc. Mgr. Martin Schmidt, PhD., dekan FF UMB v BB